

RADIONICE PUT KARIJERE za srednje škole

RADIONICE PUT KARIJERE

ZA SREDNJE ŠKOLE

Zagreb, 2025

Autori radionica:

Mirta Blažev, Ivan Dević,
Eta Krpanec, Dora Popović, Mara Šimunović

Urednica publikacije:

Iva Černja Rajter

Voditelji evaluacije efikasnosti radionica:

Toni Babarović i Iva Šverko

Grafičko oblikovanje:

Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Zagreb, 2025

Radionice Put karijere

za srednje škole

Projekt

Free Career Choice

Ova publikacija je financirana sredstvima

Hrvatske zaklade za znanost

(projekt IP-2019-04-7537)

Sadržaj

Uvod

str. 6

Radionica 1

Poteškoće u donošenju profesionalnih odluka

str. 8

Radionica 2

Profesionalni interesi

str. 13

Radionica 3

Radne vrijednosti

str. 17

Radionica 4

Profesionalna adaptabilnost

str. 21

Uvod

Uskoro, nakon što završe srednju školu, učenici će svoju školsku okolinu zamijeniti onom radom ili studijskom. Odabir zanimanja ili fakulteta važna je profesionalna odluka koju će Vaši učenici uskoro donijeti, a da bi ona bila adekvatna učenici moraju biti profesionalno zreli. Profesionalna zrelost odnosi se na spremnost za donošenje dobro informiranih i dobno prikladnih profesionalnih odluka koje su u skladu s njihovim mogućnostima ali i ograničenjima. Učenici imaju veću mogućnost odabira zanimanja koje im odgovara kada su profesionalno zreliji. Iz tog razloga potrebno ih je poticati da što ranije počnu razmišljati o svojim budućim profesionalnim odlukama jer im na taj način pomažemo u njihovom profesionalnom razvoju. Profesionalni razvoj proces je upoznavanja vlastitih karakteristika, poput sposobnosti, vrijednosti i interesa, a uključuje i istraživanje svijeta rada i njegovih osobina. Na temelju ovih informacija učenici donose odluke o odabiru svog karijernog puta.

U donošenju profesionalnih odluka učenicima, ali i stručnim suradnicima od pomoći mogu biti mrežni alati za usmjeravanje karijere. Jedan od njih je i Put karijere (www.putkarijere.hr), besplatan sustav za profesionalno savjetovanje. Na stranici se nalaze provjerene psihološke mjere razvijene za hrvatsku populaciju, a njihovim ispunjavanjem korisnici dobivaju povratne informacije koje im mogu pomoći prilikom planiranja karijere.

U okviru projekta „Free Career Choice“ (projekt „Slobodno odlučivanje o karijeri“ Hrvatske zaklade za znanost) razvili smo program od ukupno 4 radionice kojima je cilj podizanje stupnja profesionalnog razvoja učenika. Svaka radionica uključuje ispunjavanje jednog upitnika na Putu karijere, analizu povratne informacije i radioničku aktivnost kako bi učenicima dobiveni rezultati bili jasniji.

Četiri radionice čine cjeloviti program koji se primjenjuje u trajanju od četiri tjedna, po jedna radionica tjedno. Radionice je potrebno primjenjivati prema redoslijedu navedenom u ovom priručniku, jer se informacije iz jedne radionice ponekad koriste u sljedećima.

U okviru radionica učenici će osvijesti da je izbor zanimanja važan i da oni imaju najvažniju ulogu u tom procesu. Učenici će bolje upoznati sebe, svoje profesionalne interese, ali i spoznati koje poteškoće u donošenju profesionalnih odluka imaju. Poteškoća koja je kod učenika često izražena je nedovoljno poznavanje svijeta rada. Iz tog razloga, u okviru radionica učenici će osvijestiti koliko dobro poznaju zanimanja, te će im se pružiti informacije kako i gdje se mogu bolje informirati. Naučiti će da odluka koju donesu nije konačna i jedina za cijeli život i da ne postoji samo jedno idealno zanimanje koje će ispuniti njihove želje. Vjerujemo da će uključivanje u radionice učenicima omogućiti da se usredotoče na budućnost, razmišljaju o svojoj karijeri i načinima na koje je mogu ostvariti.

Na sljedećim stranicama nalaze se opisi 4 radionice:

Radionica 1: Poteškoće pri donošenju odluka

Radionica 2: Profesionalni interesi

Radionica 3: Radne vrijednosti

Radionica 4: Profesionalna adaptabilnost

Radionica 1

Poteškoće pri donošenju profesionalnih odluka

Pri izboru zanimanja učenici se često susreću s poteškoćama. Glavni čimbenici koji ometaju donošenje odluke o karijeri su široka paleta mogućnosti, nesigurna predviđanja budućnosti, mnoštvo informacija o zanimanjima i svijetu rada te kompleksnost kombiniranja informacija o sebi s informacijama o zanimanjima. U sklopu ove radionice se poteškoće pri donošenju profesionalnih odluka razmatraju kroz taksonomiju teškoća koja obuhvaća tri šire kategorije teškoća, a one se dijele u 10 nižih potkategorija. Prva šira kategorija je nespremnost koja uključuje potkategorije: a) nedostatak motivacije za donošenje odluka o karijeri, b) opću neodlučnost u životu pojedinca i c) pogrešna uvjerenja u vezi s donošenjem odluka o karijeri. Slijedi je druga široka kategorija – nedostatak informacija s potkategorijama: a) nedostatak informacija o koracima procesa odlučivanja o karijeri, b) nedostatak informacija o sebi, c) nedostatak informacija o različitim zanimanjima i d) nedostatak informacija o načinu prikupljanja potrebnih informacija. Nekonzistentne informacije kao treća široka kategorija uključuju: a) nepouzdanе informacije, b) unutarnje konflikte (konflikti unutar pojedinca) i c) vanjske konflikte koji se odnose na konfliktna mišljenja bliskih osoba.

Sve nabrojane poteškoće mogu se mjeriti Upitnikom poteškoća pri donošenju profesionalnih odluka. Upitnik se temelji na opisanoj taksonomiji, a namijenjen je učenicima završnih razreda osnovnih škola, učenicima srednjih škola, studentima te mladim odraslim osobama koje se suočavaju s profesionalnim odlukama. Upitnik sadrži 34 tvrdnje koje predstavljaju različite probleme u donošenju profesionalnih odluka, a sudionici na ljestvici s 9 stupnjeva procjenjuju koliko ih pojedina tvrdnja dobro opisuje, a viši rezultati upozoravaju na više teškoća u određenoj domeni.

Pregled

Kroz radionicu se obrađuju poteškoće pri donošenju profesionalnih odluka. Učenici će prepoznati svoje poteškoće u donošenju odluka i dobiti savjete kako ih prevladati. Radionica je osmišljena kroz sudjelovanje učenika u tri aktivnosti. Centralna aktivnost je ispunjavanje online upitnika o poteškoćama pri donošenju odluka te dobivanje povratnih informacija i savjeta za prevladavanje poteškoća kroz sustav Put karijere.

Ishodi

Učenici će moći prepoznati i imenovati poteškoće koje imaju pri donošenju profesionalnih odluka te će dobiti savjet za prevladavanje svojih poteškoća.

Potrebni materijali

Računala s internetskom vezom, 25 – 30 crvenih i jednak broj zelenih kartica veličine 10 x 7 cm, prema broju učenika i učenica u razredu te jednak broj samoljepivih papirića (*post-it*), ploča, flomasteri ili kreda za pisanje po ploči.

Priprema

Upoznati se s taksonomijom poteškoća pri donošenju odluka opisanom u uvodu te proći proces kreiranja korisničkog računa i ispunjavanja upitnika na stranici www.putkarijere.hr.

Primjena upitnika na stranici Put karijere

Učenici ispunjavaju Upitnik o teškoćama pri donošenju odluka o karijeri. Vrijeme ispunjavanja upitnika je u prosjeku 7-10 minuta. Internetska inačica upitnika nalazi se na stranici www.putkarijere.hr.

Povratna informacija na Putu karijere

Nakon ispunjavanja upitnika poteškoća pri donošenju odluka o karijeri svaki učenik dobiva povratnu informaciju o izraženosti svih 10 tipova teškoća s kojom se suočava. Povratna informacija je oblikovana tako da se rezultat svakog učenika uspoređuje s njegovom dobnom skupinom te je za svaku teškoću procijenjeno je li u toj teškoći učenik lošiji, prosječan ili bolji od vršnjaka. Moguće je detaljnije proučavanje svake od 10 teškoća, a uz opis svake od njih pružen je i kratak savjet što bi učenik mogao učiniti da je uspješno prevlada.

Aktivnost 1. (5 min)

Najaviti temu radionice sljedećim ili sličnim uvodom: Na današnjoj radionici porazgovarat ćemo o procesu donošenja odluka i teškoćama vezanim uz donošenje profesionalnih odluka.

„Za početak će svatko dobiti jedan crveni i jedan zeleni karton. Kartone ćete koristiti za odgovaranje na pitanja koja ću Vam postaviti. Ukoliko je odgovor na pitanje potvrđan podignut ćete zeleni karton, a ukoliko je odgovor negativan podignut ćete crveni karton. Vaše odgovore ćemo prebrojati i zabilježiti na ploču“ (Voditelj zamoli dvoje učenika da podijele svakom učeniku po jedan crveni i jedan zeleni karton. Za to vrijeme voditelj na ploču priprema predložak za bilježenje odgovora učenika. Kao alternativa u slučaju nemogućnosti pripreme kartona, ovu vježbu je moguće provesti i podizanjem ruku.)

Prijedlog predloška za bilježenje odgovora:

Redni broj pitanja	Odgovori učenika	
	Da	Ne
1.		
2.		
3.		

Kada su svi učenici dobili kartone voditelj postavlja sljedeća pitanja, a učenici odgovaraju podizanjem kartona odgovarajuće boje prema uputi.

1. Hoćeš li nastaviti školovanje po završetku srednje škole?
2. Jeste li donijeli odluku o tome što ćete upisati po završetku srednje škole?
3. Je li bilo teško donijeti tu odluku?

S učenicima komentirajte rezultate i objasnite da se velik broj učenika susreće s teškoćama pri odabiru zanimanja. Da bismo poteškoće mogli razriješiti najprije ih je potrebno prepoznati.

Aktivnost 2. (10-15 min)

Voditelj najavljuje sljedeću aktivnost: Svaki učenik dobit će po jedan samoljepivi papirić.

„Vaš zadatak je da na samoljepivi papirić napišete najizraženiju (najveću, najvažniju) poteškoću koju imate ili ste imali pri donošenju odluke o nastavku školovanja. Za taj zadatak imate pola minute.“

(Napomena za voditelja: Ukoliko učenici navode da nemaju poteškoća pri donošenju profesionalnih odluka potrebno ih je usmjeriti na to da razmišljaju o prijateljima ili poznanicima koji imaju ili su imali poteškoće o donošenju profesionalnih odluka)

Voditelj zamoli jednog učenika da podijeli svakom učeniku samoljepive papiriće. Za to vrijeme voditelj na ploču crta Stablo poteškoća. Stablo sadrži grane i korijenje.

Nakon što je voditelj nacrtao na ploču „Stablo poteškoća“ zadaje uputu učenicima: „Sad ćete vaše odgovore zalijepiti na ploču u krošnju stabla.“

Nakon što svi učenici zalijepe svoje samoljepive papiriće, voditelj čita poteškoće i navodi dodatno neke koje učenici nisu naveli (npr. nedostaje mi motivacije; ne znam što želim; nemam dovoljno informacija o zanimanjima; moje se želje stalno mijenjaju; imam suprotne informacije; jednako me privlači nekoliko zanimanja i sl.).

Voditelj objašnjava učenicima: Donošenje profesionalnih odluka može biti otežano mnogim čimbenicima, odnosno različitim poteškoćama. Poteškoće koje ste naveli možemo svrstati u kategorije koje ustvari leže u korijenju našeg stabla poteškoća. (Piše u korijenje tri kategorije: 1. nespremnost 2. nedostatak informacija 3. nekonzistentne informacije. Voditelj objašnjava taksonomiju teškoća koja obuhvaća tri šire kategorije teškoća, a one se dijele u 10 manjih potkategorija.). Ali, nije dovoljno imenovati poteškoću. Kad god imamo poteškoću potrebno ju je prepoznati, a zatim prevladati ili riješiti. U tome vam može pomoći upitnik koji ćemo sad rješavati na mrežnoj stranici www.putkarijere.hr. Objasniti što će se dobiti upitnikom.

Nakon ispunjavanja upitnika o teškoćama pri donošenju odluka o karijeri svaki učenik dobiva povratnu informaciju o izraženosti svih 10 tipova teškoća s kojom se suočava. Povratna informacija je oblikovana tako da se rezultat svakog učenika uspoređuje s njegovom dobnom skupinom te je za svaku teškoću procijenjeno je li u toj teškoći učenik lošiji, prosječan ili bolji od vršnjaka. Moguće je detaljnije proučavanje svake od 10 teškoća, a uz opis svake od njih pružen je i kratak savjet što bi mogao učiniti da je uspješno prevlada.

Aktivnost 3. Ispunjavanje upitnika o teškoćama pri donošenju profesionalnih odluka (na računalu) (cca. 20 – 25min)

Učenicima treba objasniti da upitniku mogu pristupiti putem web stranice www.putkarijere.hr. Najprije je potrebno kreirati korisnički račun, korištenjem *google* računa.

Nakon uspješnog kreiranja računa potrebno je među upitnicima ponuđenim za osnovnoškolce odabrati upitnik o poteškoćama pri donošenju odluka.

Za ispunjavanje upitnika je potrebno je 5-10 min.

Rasprava

- Što mislite o dobivenim rezultatima?
- Koliko te dobro opisuju rezultati upitnika?
- Potaknuti učenike da iznesu svoje rezultate vršnjacima i navedu dobivene prijedloge za uklanjanje poteškoća.

Radionica 2

Profesionalni interesi

Profesionalni interesi se odnose na skup osobina koje određuju kojim će aktivnostima osoba stremiti, u kojim će radnim zadacima biti uspješna i u kakvu će se radnu okolinu najbolje uklopiti. Najpoznatija tipologija profesionalnih interesa proizlazi iz Hollandove teorije izbora zanimanja. Holland je predložio šest teorijskih tipova profesionalnih interesa – tehnički, istraživački, umjetnički, društveni, poduzetnički i službenički.

Tehnički tip je spretan s rukama i voli raditi praktične poslove, poput popravaka različitih strojeva ili oblikovanja novih predmeta. Istraživački tip voli misaone aktivnosti, poput proučavanja nekih prirodnih pojava ili postavljanja novih znanstvenih teorija. Osobe s izraženim umjetničkim tipom interesa teže izražavanju svojih emocije kroz različite umjetničke prakse, poput slikanja ili pisanja. Društveni tipovi vole raditi s ljudima, imaju izraženu empatiju i skloni su pomaganju. Poduzetnički tipovi su često vrlo aktivne i samostalne osobe koje naginju odgovornim poslovima, poput različitih rukovoditeljskih pozicija. Za kraj, službenički tipovi vole poslove na kojima mogu slijediti točno određena pravila te na kojima se cijeni točnost, organiziranost i urednost, poput različitih administrativnih poslova.

Iako na prvi pogled ovi tipovi mogu djelovati kao da se međusobno isključuju, u stvarnosti ni jednu osobu ne može u potpunosti opisati samo jedan tip interesa. Svi se mi možemo pronaći u različitim tipovima interesa, zbog čega nam podjednako mogu odgovarati i različiti poslovi. Važno je otkriti koji su nam tipovi interesa najbliži, a s kojima se najmanje poistovjećujemo, kako bismo suzili krug potencijalnih zanimanja i izabrali ono koje nam najbolje odgovara.

Pregled

Učenici će istražiti svoje profesionalne interese. Upoznat će se sa šest tipova profesionalnih interesa i naučiti osobitosti svakog od njih.

Ishodi

Učenici će moći imenovati šest tipova profesionalnih interesa. Moći će opisati osobu koja pripada u određeni tip i navesti pripadajuća zanimanja. Naučit će koji je njihov najizraženiji tip profesionalnih interesa, a koji je najmanje izražen. Uvidjet će da postoje različita zanimanja koja bi im mogla odgovarati, ovisno o njihovim profesionalnim interesima.

Potrebni materijali

Računala s internetskom vezom, 5 papira s različitim kombinacijama 3 profesionalna interesa za potrebe druge aktivnosti.

Priprema

Voditelj radionice će se prije provedbe upoznati sa šest Hollandovih tipova profesionalnih interesa te će pripremiti radne materijale za drugu aktivnost.

Primjena upitnika na stranici Put karijere

Učenici će rješavati Slikovni upitnik interesa. Upitnik se sastoji od fotografija i opisa različitih zanimanja. Učenici procjenjuju koliko bi se voljeli baviti pojedinim zanimanjem i koliko misle da bi bili uspješni u tom zanimanju, na skali od pet stupnjeva (1 – Nikako ne; 5 – Da, jako). Predviđeno vrijeme rješavanja upitnika je 20 minuta.

Povratna informacija na Putu karijere

Učenicima će nakon rješavanja biti prezentiran graf s njihovim rezultatima. Na grafu će moći vidjeti koliko su im izraženi pojedini tipovi profesionalnih interesa. Učenici mogu kliknuti na pojedini tip interesa kako bi dobili detaljnije objašnjenje o karakteristikama tog tipa interesa i zanimanjima koja spadaju u pojedini tip.

Aktivnost 1. Analiza povratne informacije (5 minuta)

Učenici će prvo ispuniti Slikovni upitnik interesa

Učenici će se nakon riješenog Slikovnog upitnika interesa podijeliti u grupe ovisno o njihovom najizraženijem profesionalnom interesu, na način da će stati na mjesto u učionici koje je predviđeno za njihov tip profesionalnih interesa. Zatim će zajedno s voditeljem grupno raspravljati o dobivenim rezultatima. Neka od pitanja za poticanje rasprave mogu biti: zajedno s voditeljem grupno raspravljati o dobivenim rezultatima. Neka od pitanja za poticanje rasprave mogu biti:

- Koje tipove profesionalnih interesa poznajemo?
- Koje su karakteristike svakog tipa profesionalnih interesa?
- Jesu li vas rezultati iznenadili ili su vam bili očekivani?
- Jeste li tijekom rješavanja upitnika naučili nešto novo o sebi?
- Koja su neka od zanimanja koja se poklapaju s vašim profesionalnim interesima u upitniku? U kojim zanimanjima nikako ne biste htjeli raditi?

Aktivnost 2. Grupna aktivnost (15 minuta)

Voditelj radionice objašnjava učenicima da u stvarnosti, većina zanimanja ne odgovara samo jednom tipu profesionalnih interesa. Ovisno o tome na koje se karakteristike i radne zadatke zanimanja usmjerimo, jedno zanimanje može u određenoj mjeri odgovarati različitim profesionalnim interesima.

Voditelj će zatim podijeliti učenike u 5 manjih grupa. Svakoj grupi će biti podijeljen papir s 3 različita profesionalna interesa (npr., Društveni, Umjetnički i Istraživački). Svaka grupa treba imati različitu kombinaciju profesionalnih interesa. Zadatak svake grupe je pronaći 2 zanimanja kroz koje bi osoba mogla zadovoljiti sva 3 profesionalna interesa s papira. Učenici trebaju obrazložiti koji način bi pojedino zanimanje moglo odgovarati na potrebe sva 3 zadana profesionalna interesa. Grupama se daje 10 minuta da završe s ovim dijelom aktivnosti.

Nakon što završi prvi dio aktivnosti, grupe trebaju izložiti svoj uradak. Neka svaka grupa odredi jednog člana koji će u kratkim crtama ispričati na čemu je grupa radila i do kojih su zaključaka došli. Nakon što sve grupe završe s izlaganjem, voditelj radionice pokreće raspravu. Učenici bi kroz raspravu trebali osvijestiti različitost radnih zadataka unutar samo jednog zanimanja, kao i važnost sagledavanja šire slike prilikom odabira zanimanja.

Rasprava

- Koliko vam je ova aktivnost bila zahtjevna?
- Što sve utječe na našu sliku o pojedinim zanimanjima? Zašto ona ponekad nije sasvim točna?
- Na koje načine možemo proširiti znanje o različitim zanimanjima?
- Možemo li mi sami nešto učiniti kako bi neki posao više odgovarao našim profesionalnim interesima?
- Koja bi zanimanja vama odgovarala, s obzirom na vaše rezultate iz upitnika?

Radionica 3

Radne vrijednosti

Radne vrijednosti predstavljaju univerzalne i stabilne motivacijske ciljeve koje osoba teži postići kroz svoj rad. Slično općim vrijednostima, radne vrijednosti odražavaju ono što pojedinac smatra važnim u radnom kontekstu. Kada osoba u svom radnom okruženju ima mogućnost postizati ciljeve povezane sa svojim radnim vrijednostima, veća je vjerojatnost da će dugoročno biti zadovoljna svojim poslom te imati manju potrebu za promjenom ili napuštanjem karijere. Istraživanja pokazuju da su radne vrijednosti jednako važne odrednice profesionalnog razvoja kao i sposobnosti i interesi te ih je stoga korisno ispitivati u procesu profesionalnog savjetovanja.

Unutar sustava za profesionalno usmjeravanje „Put karijere“, koristi se upitnik radnih vrijednosti koji je proizašao iz velikog međunarodnog istraživanja „Work Importance Study“. U ovom istraživanju je potvrđeno da se struktura vrijednosti sastoji od 20 radnih vrijednosti kao što su razvoj ličnosti (osobi je važno da joj posao omogućuje osobni razvoj i samoispunjenje), međuljudski odnosi (osobi je važno da ima ugodne odnose s drugim zaposlenicima), napredovanje (osobi je važno da s obzirom na svoje rezultate na poslu ima mogućnost napredovanja), životni stil (osobi je važno da joj posao ostavlja prostor za slobodne izbore i životni stil koji joj odgovara) ili fizička aktivnost (osobi je važno da posao uključuje tjelesnu mobilnost i aktivnost).

U svijetu koji se neprestano mijenja, gdje nova zanimanja nastaju, a stara nestaju, i gdje se tehnologija ubrzano razvija, profesionalna adaptabilnost postaje važnija nego ikada ranije. Rano razvijanje vještina koje potiču profesionalnu adaptabilnost može učenicima povećati šanse da uspješnije prepoznaju, postavе i postignu svoje karijerne ciljeve. U tom kontekstu, osnovnoškolsko obrazovanje predstavlja ključno razdoblje za razvijanje profesionalne adaptabilnosti, pri čemu škole igraju važnu ulogu. Ranim uvođenjem aktivnosti koje potiču razvoj profesionalne adaptabilnosti kod učenika, škole mogu postaviti dobre temelje koji će učenicima pomoći da se uspješno suoče s budućim karijernim izazovima.

Ove i ostale vrijednosti se mogu kategorizirati u pet općih vrijednosnih orijentacija. To su (1) utilitarna orijentacija u koju spadaju vrijednosti napredovanja, prestiža, ekonomske sigurnosti i postignuća; (2) socijalna orijentacija u koju spadaju vrijednosti međuljudskih odnosa, socijalne interakcije, radnih uvjeta, kulturalnog identiteta, sudjelovanja u odlučivanju i altruizma; (3) samoaktualizirajuća orijentacija u koju spadaju vrijednosti korištenja sposobnosti, stvaralaštva, razvitaka ličnosti i esteticizma, (4) individualistička orijentacija u koju spadaju vrijednosti životnog stila, samostalnosti, autoriteta i raznolikosti; i (5) avanturistička orijentacija u koju spadaju vrijednosti rizika i fizičke aktivnosti. Općenito, utilitarna orijentacija uključuje ekstrinzične vrijednosti kojima je cilj postizanje materijalnog dobitka i društvenog položaja, dok samoaktualizirajuća orijentacija uključuje intrinzične vrijednosti kojima je cilj osobni razvoj. Socijalna orijentacija je usmjerena na ostvarivanje interakcija kroz koje osoba dobiva interpersonalno odobravanje, individualistička orijentacija je karakterizirana potrebom za samostalnošću i izražavanjem, dok avanturistička orijentacija oslikava težnju osobe izazovnim situacijama na poslu.

Pregled

Na početku radionice učenici će riješiti Upitnik radnih vrijednosti te prokomentirati rezultate s voditeljem radionice. Nakon toga će učenici u grupama povezivati pojedine vrijednosne orijentacije sa specifičnim zanimanja. U zaključnom dijelu radionice voditelj učenicima reflektira važnost identificiranja i promišljanja o vlastitim radnim vrijednostima

Ishodi

Nakon sudjelovanja na radionici učenici će moći, navesti što su radne vrijednosti i zašto su bitne, identificirati osobne radne vrijednosti, te usporediti zanimanja prema mogućnosti ostvarivanja pojedinih radnih vrijednosti.

Potrebni materijali

Računala s internetskom vezom, papiri, olovke.

Priprema

Osigurati učionicu s računalima i pristup internetu, pripremiti materijale.

Primjena upitnika na stranici Put karijere

Učenici će ispunjavati Upitnik radnih vrijednosti koji mjeri 20 specifičnih radnih vrijednosti (npr. napredovanje i radni uvjeti) i pet širih vrijednosnih orijentacija (npr. osobni razvoj i životni stil). Predviđeno vrijeme ispunjavanja upitnika je 15 minuta.

Povratna informacija na Putu karijere

Učeniku je u povratnoj informaciji najprije objašnjeno što upitnik mjeri, tj. što su radne vrijednosti, a zatim je prikazana hijerarhija njegovih radnih vrijednosti. Hijerarhija se sastoji od 20 specifičnih radnih vrijednosti poredanih prema važnosti za pojedinog učenika. Vrijednosti pripadaju različitim vrijednosnim orijentacijama.

Aktivnost

Voditelj radionice uputi učenike da se prijave na svoje profile na stranici „Put karijere“ te ispune Upitnik radnih vrijednosti, te im daje specifičnu uputu: Upitnik koji ćete ispunjavati ispituje različite stvari koje osobi mogu biti važne na njezinom poslu. Vaš je zadatak da pažljivo pročitate svaku tvrdnju i označite koliko vam je osobno važno ono što tvrdnja izražava. Važnost svake tvrdnje označujete na skali od četiri stupnja: 1 - uglavnom nevažno; 2 - donekle nevažno; 3 – važno; 4 - vrlo važno.

Aktivnost 1. Analiza povratne informacije i rasprava (5 min)

Nakon što svi učenici riješe upitnik, voditelj potiče opću raspravu o dobivenim rezultatima. Neka od pitanja koje voditelj može postaviti: Slažete li se hijerarhijom svojih radnih vrijednosti? Oni učenici koji žele mogu s ostatkom razreda podijeliti svoju hijerarhiju vrijednosti. Jesu li vam jasni opisi svih radnih vrijednosti? Ima li neka vrijednost koja vam je nejasna?

Aktivnost 2. Povezivanje radnih vrijednosti sa zanimanjima (20 minuta)

Voditelj podijeli učenike u manje grupe s do šest članova, s obzirom na njihovu dominantu vrijednosnu orijentaciju (utilitarna, samoaktualizirajuća, individualistička, socijalna i avanturistička). Ako za neku od ovih vrijednosti bude velik broj učenika, za tu se vrijednost može oformiti više od jedne grupa učenika.

Voditelj daje uputu: „Pročitajte sad još jednom opis vaših najistaknutijih vrijednosti i pogledajte kojoj vrijednosnoj orijentaciji uglavnom pripadaju (pripadnost vrijednosti pojedinoj orijentaciji je kodirana bojom). Pročitajte opis svoje najistaknutije vrijednosne orijentacije. Formirajte grupe prema vašim dominantnim vrijednosnim orijentacijama. Pokušajte se zatim kroz grupnu raspravu domisliti što većeg broja zanimanja u kojima osoba može ispunjavati ove vrijednosti. Za to imate 10 minuta, a nakon toga će predstavnik svake grupe prezentirati koja ste zanimanja zapisali i zašto.“ Slijedi prezentacija rada grupe.

Voditelj radionice zaključuje: „Iako još niste počeli raditi, prema onome što vam je važno u svakodnevnom životu, možete početi naslućivati što će vam jednog dana biti važno u poslu kojim ćete se baviti. Možemo vidjeti da se često razlikujemo u onome što nam je važno i to je sasvim u redu i očekivano. No, bitno je da si na vrijeme osvijestimo koje su nam stvari važne u životu općenito, a onda i u poslu. Naime, kad radimo posao koji nam omogućava postizanje stvari koje su nam važne, vjerojatnije je da ćemo tim poslom biti zadovoljni.“

Aktivnost 3. Dodatna aktivnost ili aktivnost za kod kuće (10 min)

Voditelj učenicima dijeli papire i zadaje sljedeću uputu: „Sada vas molim da se pokušate dosjetiti dvije nedavne situacije u kojima ste se jako dobro osjećali. To može biti nešto vezano uz školu, izvanškolske aktivnosti, druženje s prijateljima, sport, hobije, umjetnost i glazbu, zabavne aktivnosti. Zapišite na papir te aktivnosti i u par kratkih natuknica objasnite što vam je u toj situaciji pružilo „dobar osjećaj“. Potom svaku od ovih aktivnosti povežite s jednom (ili više) vrijednosnih orijentacija koje ste dobili u svojoj povratnoj informaciji. Za to imate 5 minuta.“

Učenici samostalno rade na ovoj aktivnosti. Nakon toga, voditelj proziva nekoliko učenika da podijele što su zapisali.

Radionica 4

Profesionalna adaptabilnost

Zamislite da ste kapetan broda na otvorenom moru, pri čemu more simbolizira vašu karijeru. Tijekom plovidbe, more će ponekad biti mirno, pružajući vam jasan pogled na horizont i glatko putovanje prema željenom odredištu. No, ponekad vas mogu iznenaditi oluje i visoki valovi, stvarajući neočekivane izazove i promjene. U tim trenucima, vaša sposobnost prilagodbe i navigiranja u novonastalim okolnostima postaje ključna za siguran dolazak u luku. Ova sposobnost prilagodbe uključuje prilagođavanje kursa, promjenu ciljnog odredišta po potrebi, smirenost i prisebnost usred izazova te ulaganje truda u stvaranje i korištenje novih prilika. U prenesenom značenju, upravo to je profesionalna adaptabilnost – sposobnost pojedinca da se prilagodi i snađe u promjenjivim okolnostima kako bi uspješno upravljao svojom karijerom.

Takva adaptabilnost posebno dolazi do izražaja kod osnovnoškolaca koji se suočavaju s važnim odlukama, poput odabira srednje škole, odnosno budućeg zanimanja. Sposobnost snalaženja u ovim situacijama uključuje, prije svega, svjesnost da je odabir karijere važan i da se za njega treba pripremati. Učenici bi trebali aktivno razmišljati o svojoj karijeri, biti svjesni svojih interesa, vještina i vrijednosti te prepoznati koje dodatne vještine trebaju razviti kako bi uspješno prevladali izazove na svom karijernom putu. Također, trebali bi biti spremni istraživati različite karijerne mogućnosti prije donošenja odluke. Iako je savjetovanje s pouzdanim izvorima poput stručnjaka, roditelja i specijaliziranih portala važno prilikom donošenja karijerne odluke, učenici bi trebali biti sposobni samostalno donositi te odluke, razumjeti njihove posljedice i preuzeti odgovornost za njih.

U svijetu koji se neprestano mijenja, gdje nova zanimanja nastaju, a stara nestaju, i gdje se tehnologija ubrzano razvija, profesionalna adaptabilnost postaje važnija nego ikada ranije. Rano razvijanje vještina koje potiču profesionalnu adaptabilnost može učenicima povećati šanse da uspješnije prepoznaju, postavе i postignu svoje karijerne ciljeve. U tom kontekstu, osnovnoškolsko obrazovanje predstavlja ključno razdoblje za razvijanje profesionalne adaptabilnosti, pri čemu škole igraju važnu ulogu. Ranim uvođenjem aktivnosti koje potiču razvoj profesionalne adaptabilnosti kod učenika, škole mogu postaviti dobre temelje koji će učenicima pomoći da se uspješno suoče s budućim karijernim izazovima.

Pregled

U prvom dijelu radionice, učenici će primijeniti Upitnik profesionalne adaptabilnosti te analizirati dobivene povratne informacije o svojim jačim i slabijim stranama u različitim aspektima profesionalne adaptabilnosti. U drugom dijelu radionice učenici će, kroz zamišljeni lik vršnjaka Marka, koji predstavlja primjer vrlo niske profesionalne adaptabilnosti, identificirati i razvijati strategije za poboljšanje ključnih aspekata profesionalne adaptabilnosti. Učenike će se poticati da se pravovremeno pripreme za buduće profesionalne izazove i iskoriste prilike koje im donosi budućnost, kako bi ostvarili svoje karijerne ciljeve.

Ishodi

Glavni cilj ove radionice je osvijestiti osnovnoškolce o važnosti profesionalne adaptabilnosti u dinamičnom i brzo mijenjajućem svijetu rada koji ih očekuje u budućnosti te ih osnažiti u razvoju ključnih vještina i sposobnosti koje će im u tome pomoći. Učenici će moći identificirati i objasniti četiri ključna aspekta profesionalne adaptabilnosti: usredotočenost na budućnost, samostalnost u izboru zanimanja, znatiželju i istraživački pristup, te samoefikasnost i samopouzdanje u upravljanju karijerom.

Potrebni materijali

Računala s internetskom vezom, ploča, kreda/marker, radni materijal za učenike koji uključuje grupnu vježbu (nalazi se u Prilogu), papiri i olovke.

Priprema

Voditelj radionice će ispisati i umnožiti radni materijal za učenike koji se nalazi u Prilogu.

Primjena upitnika na stranici Put karijere

Učenici će na web stranici "Put karijere" ispunjavati upitnik Profesionalne adaptabilnosti. Ovaj upitnik procjenjuje četiri ključna aspekta profesionalne adaptabilnosti: usredotočenost na budućnost, samostalnost u izboru zanimanja, znatiželju i istraživački pristup, te samoefikasnost i samopouzdanje u upravljanju karijerom. Predviđeno trajanje ispunjavanja upitnika je približno 5 minuta.

Povratna informacija na Putu karijere

Nakon što učenici ispune Upitnik profesionalne adaptabilnosti dostupan im je detaljan pisani izvještaj koji analizira njihove rezultate u četiri ključna aspekta profesionalne adaptabilnosti: usredotočenost na budućnost, samostalnost u izboru zanimanja, znatiželju i istraživački pristup te samoefikasnost i samopouzdanje u upravljanju karijerom. Povratna informacija pruža uvid u njihove jače strane i područja koja zahtijevaju daljnji razvoj te nudi praktične savjete za unapređenje vještina u svakom od navedenih područja. Uključene su i preporuke za dodatne resurse i aktivnosti, koje mogu poslužiti kao smjernice za daljnje korake u planiranju karijere.

Aktivnost 1. „Markovo putovanje do profesionalne adaptabilnosti“ (30 minuta)

Podijelite učenike u grupe od 4-6 članova (prilagoditi ovisno o veličini pojedinog razreda). Kratko objasnite cilj vježbe: pružiti savjete Marku, zamišljenom osnovnoškolcu sa slabom profesionalnom adaptabilnosti, za njeno poboljšanje.

Svaka grupa dobiva vježbu koja sadrži opis Markove situacije, grupni zadatak te radni materijal za zapisivanje prijedloga i strategija za poboljšanje Markove profesionalne adaptabilnosti (vidi Prilog koji slijedi nakon opisa radionice).

Učenici, raspoređeni u male grupe, čitaju opis Marka i koriste radni materijal s predloškom od četiri okvira, koji predstavljaju četiri aspekta profesionalne adaptabilnosti. U svaki okvir zapisuju konkretne prijedloge i strategije za poboljšanje Markove profesionalne adaptabilnosti u svakom aspektu. Kratak opis svakog aspekta nalazi se u Prilogu. Voditelj radionice obilazi grupe i ohrabruje kreativnost te potiče učenike na slobodno izražavanje ideja bez straha od kritike (npr. „Nema loših ideja, svaki prijedlog može biti korak bliže prema rješenju.“).

Nakon završetka grupnog rada, voditelj radionice vodi i potiče grupnu raspravu. Svaka grupa predstavlja svoje prijedloge, usmjeravajući se na jedan odabrani aspekt profesionalne adaptabilnosti. Ostale grupe nadopunjuju raspravu svojim jedinstvenim prijedlozima, izbjegavajući ponavljanje već spomenutih ideja. Rasprava se strukturira tako da se redom obrađuju sva četiri aspekta adaptabilnosti, čime se omogućava svim grupama da aktivno sudjeluju i daju svoj doprinos. Voditelj radionice zapisuje iznesene prijedloge na ploču stvarajući vizualni pregled rasprave. Na kraju rasprave, voditelj radionice sažima ključne točke i prijedloge koji su izneseni, pomažući učenicima da jasno sagledaju sve predložene ideje u cjelini, što im omogućava bolje razumijevanje kako se te ideje mogu konkretno primijeniti u njihovim životima.

Sljedeće smjernice će pomoći voditelju radionice u aktivnom uključivanju učenika u raspravu:

Usmjeravati raspravu tako da se pokriju svi aspekti profesionalne adaptabilnosti.

- Na primjer, za usredotočenost na budućnost, moguće je pitati: "Koje konkretne korake Marko može poduzeti da bolje planira svoju budućnost?".
- Za samostalnost u izboru zanimanja, moguće je pitati: „Na koji način Marko može razviti veću samostalnost u donošenju odluka o svojoj budućnosti?“.
- Za razvijanje znatiželje i istraživačkog pristupa, moguće je pitati: „Koje aktivnosti bi mogle potaknuti Markovu znatiželju prema različitim karijernim mogućnostima te koje metode istraživanja pri tome može koristiti?“.
- Za razvijanje samopouzdanja i samoefikasnosti u upravljanju karijerom, moguće je pitati:
- „Koje aktivnosti mogu pomoći Marku da izgradi svoje samopouzdanje i osjećaj učinkovitosti u upravljanju karijerom?“.

Pružati povratne informacije i davati dodatne smjernice

- Tijekom rasprave bilo bi dobro davati konstruktivne povratne informacije na prijedloge učenika. Na primjer: „To je odličan prijedlog za poboljšanje Markove samostalnosti. Kako bi to mogao primijeniti u kontekstu odabira srednje škole?“.
- Također, bilo bi dobro usmjeravati raspravu prema praktičnim primjenama. Na primer: "Kako bi Marko mogao primijeniti vaše ideje u stvarnom životu?".

Razmatranje prepreka i ranog razvoja vještina

- Potaknite učenike da razmotre prepreke koje Marko može susresti i kako ih prevladati. Na primjer: "Koje bi prepreke Marko mogao naići na svom putu i kako ih može prevladati?".
- Razgovarajte o važnosti rane pripreme i razvoja vještina. Na primjer: "Kako bi Markova situacija bila drugačija da je ranije počeo raditi na svojim vještinama adaptabilnosti?".

Primjena naučenog na vlastiti život

- Potaknite učenike da razmisle kako mogu primijeniti lekcije iz Markovog primjera na svoj vlastiti karijerni razvoj. Na primjer: "Koje strategije koje ste predložili za Marka možete koristiti u svom primjeru?".

Poticanje refleksije i kontinuiranog razmišljanja o karijernom putu

- Zaključite radionicu ističući važnost kontinuiranog samorazvoja i sposobnosti prilagodbe.

Rasprava

- Koje su sličnosti između Markovih izazova i vaših osobnih ili karijernih dilema?
- Na koji način biste mogli primijeniti strategije predložene za Marka na vlastite situacije?
- Koje su vaše glavne snage i područja koja biste željeli razviti u kontekstu profesionalne adaptabilnosti?

Prilog

Vježba „Markovo putovanje do profesionalne adaptabilnosti“

Opis:

Marko (17 god.) je simpatičan i društven mladić koji voli provoditi vrijeme s prijateljima i obitelji. U školi, Marko je prosječan učenik. Ima predmete koje voli, poput glazbenog i tjelesnog, ali se muči s matematikom i prirodnim znanostima poput biologije, fizike i kemije. Nije posebno motiviran za učenje, a često se oslanja na pomoć prijatelja oko domaćih zadaća. Njegovi učitelji ga vide kao talentiranog učenika, ali koji ne iskorištava svoj puni potencijal.

U slobodno vrijeme bavi se košarkom i svira gitaru, što mu donosi puno radosti. Ima širok krug prijatelja i popularan je u školi zbog svog smisla za humor i lakoće u komunikaciji. Međutim, unatoč ovoj društvenoj strani, Marko se suočava s izazovima kada je riječ o planiranju svoje buduće karijere.

Kako se približava kraju srednje škole i nalazi se na pragu odluke o nastavku obrazovanja ili odabiru zanimanja, Marko se osjeća nesigurno i odgađa donošenje važnih odluka. Ne planira unaprijed, nema jasan plan ili ciljeve vezane uz karijeru te s lakoćom izbjegava razgovore o svojim ciljevima i ambicijama. Marko je sklon oslanjati se na mišljenja drugih, posebno roditelja, pri donošenju odluka o svojoj budućnosti. Nedostaje mu samoinicijative i često se osjeća izgubljeno kad treba samostalno donijeti odluku.

Roditelji i prijatelji uglavnom oblikuju njegove izbore, a on rijetko izražava vlastite želje ili interese jer mu nedostaje samopouzdanja da ih izrazi. Iako Marko dolazi iz podržavajuće obitelji koja mu je uvijek pružala ljubav i podršku, njegovi roditelji su skloni donositi odluke umjesto njega, što je utjecalo na njegovu sposobnost samostalnog odlučivanja. Ima mlađu sestru s kojom se dobro slaže, ali rijetko s njom dijeli svoje brige o budućnosti.

Iako ima pristup internetu i drugim izvorima informacija, Marko ne pokazuje interes za istraživanje različitih karijernih mogućnosti ili obrazovnih puteva. Njegova znatiželja je ograničena na trenutne interese i hobije. Marko često sumnja u svoje sposobnosti, posebno kada je riječ o donošenju važnih odluka. Boji se neuspjeha i kritike, što ga sprječava u preuzimanju inicijative i suočavanju s izazovima. Često se osjeća nesigurno u svoje odluke i boji se neuspjeha.

Zadatak:

Nakon čitanja Markovog opisa, vaš zadatak je predložiti strategije i konkretne korake koje bi Marku mogle pomoći da poboljša svoju profesionalnu adaptabilnost. Vaši prijedlozi trebaju biti usmjereni na to kako Marko može razviti četiri aspekta profesionalne adaptabilnosti. To se odnosi na veću: usredotočenost na budućnost, samostalnost u izboru zanimanja, znatiželju i istraživački pristup, te samoeфикаsnost i samopouzdanje u upravljanju svojom karijerom. Vaši prijedlozi trebaju biti praktični i primjenjivi u Markovom svakodnevnom životu.

Usredotočenost na budućnost

Osobe koje su usredotočene na budućnost zanima njihova karijera, važna im je profesionalna budućnost, pa se za nju pripremaju i planiraju kako će ostvariti svoje ciljeve.

Samostalnost u izboru zanimanja

Osobe koje samostalno upravljaju svojom karijerom, same donose odluke i preuzimaju odgovornost za svoje postupke, oslanjaju se na sebe i ustraju u svojim uvjerenjima.

Znatizelja i istraživački pristup

Osobe kojima je važna njihova profesionalna budućnost, istražuju različite mogućnosti koje im se pružaju, ispituju brojne opcije prije nego što donesu odluku i zanimaju ih nove prilike u kojima se mogu razvijati kao osobe.

Samoeфикаsnost i samopouzdanje

Samopouzidane osobe koje imaju osjećaj da su učinkovite nastoje obaviti stvari kako treba i iskorištavati svoje sposobnosti do kraja, uče i razvijaju nove vještine, svladavaju poteškoće i rješavaju probleme.

FREE CAREER CHOICE